

Dům jako učební pomůcka

Mateřská škola v Praze-Krči
en— Kindergarten in Prague-Krč
David Kubík / Huť architektury Martin Rajniš /

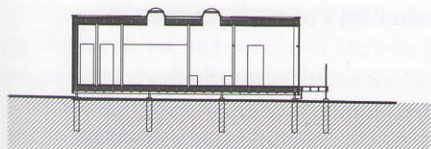
1 **Mateřská škola v Praze-Krči**; přízemní dřevostavba je založena na ocelových nohách kotvených do mikropilot, které vynášejí klasické lepené vazníky, mezi nimiž jsou kladeny fošny s podbitím a výplň tepelnou izolací; samotnou stavbu tvoří klasická dřevěná sloupková konstrukce opláštěná nehořlavým sádkokartonem, skladby jsou difúzně otevřené směrem ven, fasády i střeška jsou odvětrané.

Mateřská škola je součástí oploceného areálu Dětského integračního centra na pražském sídlišti Krč. Novostavba rozšiřuje kapacitu zařízení o jednu třídu „ekoškoly“ a tréninkovou kavárnu, která umožní integraci handicapovaných. Horizontálně koncipovaná jednopodlažní stavba ze dřeva je založena na kontrastu k okolním dvanáctipatrovým domům. Přehledné dispoziční řešení umísťuje veřejně přístupnou kavárnu směrem do ulice a jednotřídku směrem do areálu, ve středním bloku je soustředěno veškeré zázemí. Pobytové místnosti jsou doplněny krytými terasami, které sezonně rozšiřují užitečnou plochu.

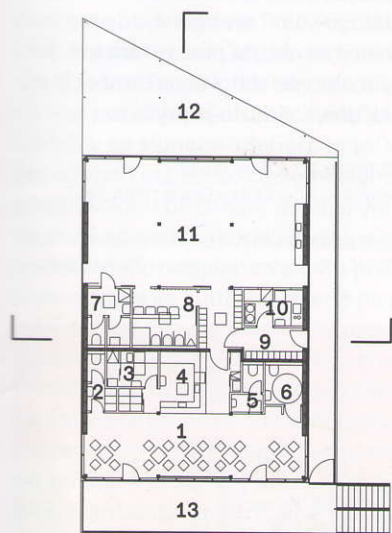
en— *The Kindergarten is a part of enclosed area of the Children's Integrative Center in Krč. The new building extends the capacity of the facility with an "eco-kindergarten" class and a training café that will allow the integration of disabled people. The horizontally-conceived one-storey building from wood is based on a contrast with the surrounding twelve-storey houses. In a convenient disposition, the café is situated towards the street and the classroom towards the area; technical facilities are in the central block. The living rooms are equipped with roofed terraces that extend the used area during the season.*

Situace

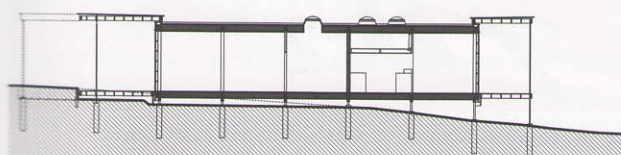

Řez příčný

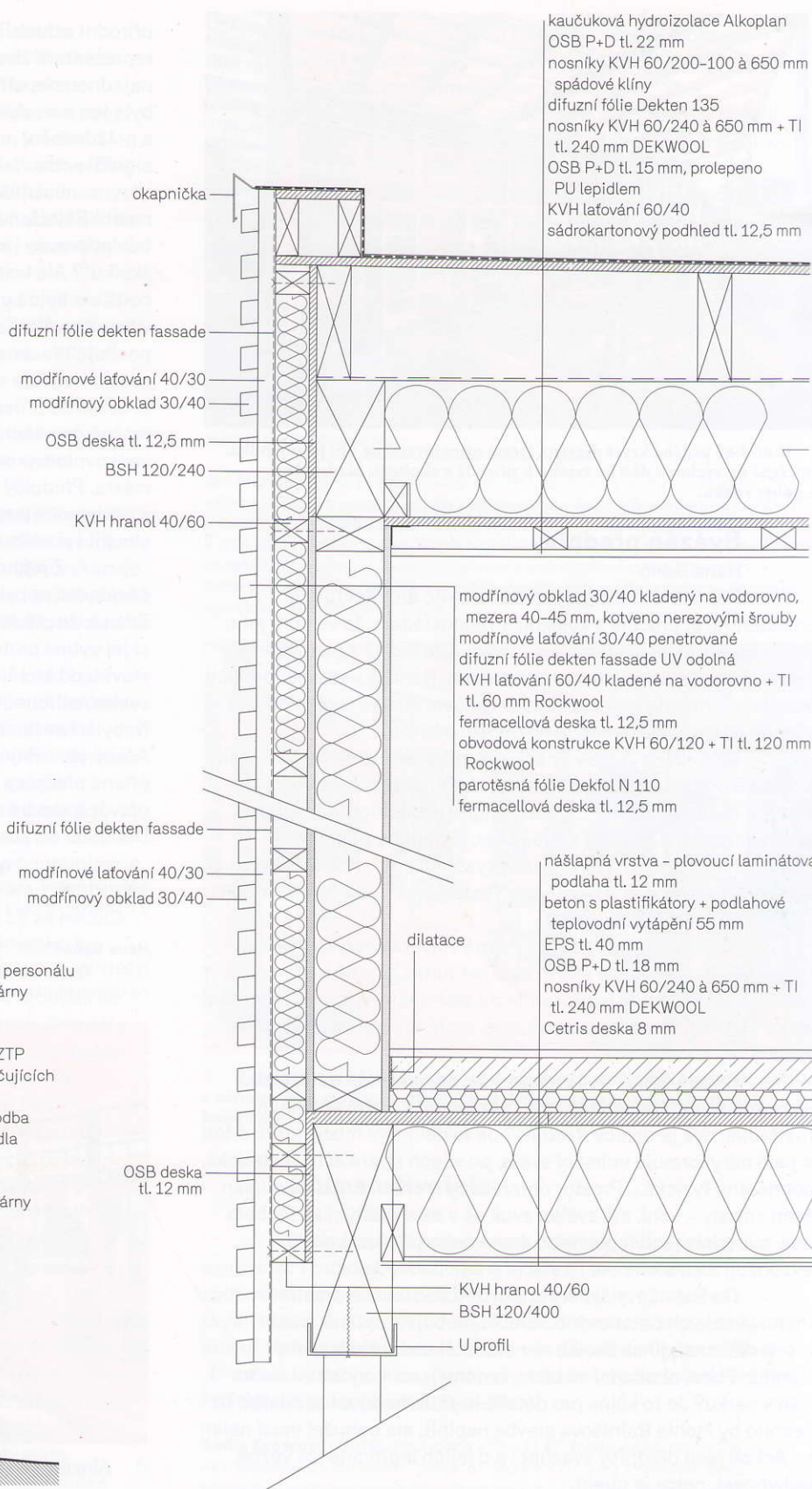

Půdorys 1. NP

- 1 kavárna
- 2 šatna a WC personálu
- 3 zázemí kavárny
- 4 bar
- 5 WC muži
- 6 WC ženy + ZTP
- 7 zázemí vyučujících
- 8 umývárna
- 9 vstupní chodba
- 10 výdejna jídla
- 11 herna
- 12 terasa
- 13 terasa kavárny

Řez podélný

Detail svíslé konstrukce

David Kubík (*1980, Pelhřimov) vystudoval Výtvarnou školu Václava Hollara v Praze a Školu monumentální tvorby prof. Aleše Veselého na pražské AVU. V letech 2005–2012 pracoval s Martinem Rajnišem na projektech ateliéru **e-MRAK**: 2006 stodola v Krňanech; 2009 ateliér nad řekou v Kamenném Újezdci; 2009 rozhledna Bára u Chrudimi; 2010 povodňový transbordér Andělská hora; 2011 dům v oboře u obce Železná (Dřevěná stavba roku 2012). V roce 2013 se stal společníkem Martina Rajniše a společně založili **Huť architektury Martin Rajniš**: 2013 Maják a Muzeum Járy Cimrmana v Příchovicích u Tanvaldu; 2013 mateřská škola v Praze-Krči.

místo stavby: **Hurbanova 1285/14, Praha-Krč**; účel stavby: **novostavba mateřské školky s kavárnou**; investor: **DIC – Dětské integrační centrum a mateřská škola, s. r. o.**; autor: **David Kubík / Huť architektury Martin Rajniš**; projekt: **2012**; realizace: **2013**; zastavěná plocha: **307 m²**; užitná plocha: **177 m²**; obestavěný prostor: **788 m³**; náklady: **6,5 mil. Kč**; foto: **Petr Králík**

2 K učebně přiléhá krytá dřevěná terasa orientovaná na jih; jednotřídká, zaměřená na výchovu dětí ke vztahu k přírodě a ekologii, klade důraz na pobyt venku.

Svázán předpisy

Hana Seho

Rajniše vnímám jako značku. Jeho architektura je konzistentní, ať pracuje s kýmkoli. Předpokládám, že všichni jeho spolupracovníci jsou s tímto srozuměni a že každý z nich, byť na omezený čas, přijímá jeho pohled na svět. Nemám v úmyslu potlačit autorství architekta Kubíka, který zřejmě na stavbě školky odvedl velký díl práce, výše uvedené mi budiž omluvou.

Krédem Rajnišovy značky je „přirozená architektura“, jak se píše na přebalu jeho monografie.¹ „Architektura prožívá krizi. Je nutné začít tvořit jinak: místo designu a estetiky se inspirovat hlubokými zákony přírody, která je neuvěřitelnou pokladnicí geniálních konstrukcí, tvarů, barev, systémů i nahodilostí. Ukazuje nám, jak žít s chybami a nezpůsobit katastrofu.“ S vědomím tohoto světónázoru se mi těžko soudí.

Nejsem si jistá, zda má Rajniš stavět mateřskou školu, ale jsem si jistá, že může stavět architekturu. Ostatně není moc mateřských škol, které jsou manifesty architektury, snad Terragniho školka v Comu?² Není to jednoduché, tento funkční typ je hodně svázaný.

Co je školka? Je to místo, kam se odkládají děti? Nebo místo, kde se děti od raného věku seznamují s jiným sociálním prostředím, než je domov a rodina? Je to delikátní místo, které dítěti do jisté míry formuje vnímání světa, po všech stránkách – estetické, osobnostní, fyzické... Prostor ohraničený architekturou je vnímán všemi smysly – voní, má světlo, zvuk se v něm určitým způsobem nese, materiály jsou teplé nebo drsné nebo příjemné nebo nevzbuzují žádné emoce. To vše je u dětí podvědomé.

Do Rajnišovy školky chodí děti ze sídliště, prostředí plného vysokých betonových domů a přebujelé zeleně. Cestu musejí děti znát, jinak školku nenajdou. Nemá u sebe žádný orientační bod, opakující se bloky betonu jsou monotónní. Je to altán v parku? Je to kůlna pro dětské hry? Je to tajuplné místo? To všechno by mohla Rajnišova stavba naplnit, ale bohužel musí nejen to... Ačkoli jsou předpisy svazující a o jejich legitimitě lze vážně pochybovat, nelze je obejít.

Školka má svůj charakter a má atmosféru. Jasnou strukturu, pevný střed a transparentní konce. Vpředu kavárna, zezadu herna, terasy s pergolou. Ale kde má vchod? Nejedná se o dům – archetyp, je to spíše dřevěná kůlna od architekta. Malý pavilon jako by se vznášel nad zahradou. Je svůj a hrdě soupeří s obry, kteří jej obklopují. Děti jej určitě mají rády, je inspirativní pro dětský svět. Mohou pozorovat život venku (i když si hrají na podlaze nebo ještě nedorostly výšky standardního parapetu), mohou vidět třeba do okna svého domova. Velké prosklení herny dává pocit pokračujícího prostoru směrem do zahrady. Každým okamžikem jsou přítomny měnícímu se počasí, měnící se

přírodní scenérii. Těsně před okny poskakuje straka; králík, jako reprezentant živé přírody, který bydlí ve své kleci v koutě, vypadá najednou nepatřičně, jako zajatec. Architekturu tvoří světlo. Kdyby byla jen noc, domy by vypadaly jinak. Rajniš světlo cedí, hra plného a prázdného v nepřeborném množství variací je pro jeho stavby signifikantní. Jako by byl svět černobílý.

Lesní školka... takové bylo zadání. Pak je dobře, že ji navrhl Rajniš, má rád les a má rád dřevo, rád pobývá v Jizerkách, má tam připraven i svůj „kámen“. Našel by se lepší architekt pro „lesní školku“? Ale lesní školka na sídlišti – není to protimluv? Možná není, ale bylo by potřeba přesvědčit strážce norem a vyhlášek, že v lese člověk žije jinak než ve městě, jednoduše a prostě, imunitu posiluje tím, že si po každé činnosti nemyje ruce, a kdyby náhodou začalo hořet, je venku dřív, než někdo stihne zavolat hasiče. Když je uvnitř nepříjemné horko, může se přestěhovat pod širé nebe. Je možné, že všechny ty ploty, neotevíratelná okna a jiná ochrana proti venkovnímu prostředí jsou na škodu a jsou důsledkem přítomnosti města. Předpisy a zákazy značně omezují blahodárny kontakt s venkovním prostředím. A obzvláště v případě, kdy má školka sloužit i postiženým dětem.

Z rozhovoru s investorem však vychází najevo, že jeho očekávání nebyla naplněna, a také ze slov autora je cítit zklamání. Zdá se, že představy investora a jeho architekta se neseťkaly, ačkoli si jej vybral proto, že se mu jeho stavby líbily. Přál si dřevěnou stavbu od architekta, ale pravděpodobně neznal všechny důsledky svého rozhodnutí. Pozemek, který měl k dispozici, byl velmi malý. Nebylo, kam se hnout. Architekt přijal tento „diktát“ a postavil dům. Ačkoli jsou Rajnišovy stavby většinou velmi svobodné, zde mu přísné předpisy svázaly křídla. Jeho hra nebyla plně rozehrána, po dřevěné stavbě v interiéru nezbylo nic, vše schoval požární obklad. Děti jsou ochuzeny o vůni a dotek dřeva. Kouzlo je pryč.

1 Martin Rajniš. Zlatý řez, Praha, 2008. ISBN 978-80-87068-02-1.

2 Giuseppe Terragni (1904–1943), mateřská školka Sant'Elia v Comu, Itálie, 1937.

Hana Seho (*1957) je architektka, spoluzakladatelka architektonického ateliéru RUA (1991). Vyučuje na Fakultě architektury ČVUT v Praze, kde vede ateliér Zavřel – Seho na Ústavu navrhování II.

3 Absence parapetu umožňuje neustálý kontakt dětí s exteriérem.

Jak nedostát vlastní filozofii

Jan Márton

Navrhnout jednotřídní sídlištní školku spojenou s kavárnou by mohlo být snem každého architekta a společně s požadavkem investora na minimální cenu také zajímavou výzvou. Na prohlídku školky v Krči jsem vyrazil s velkou zvědavostí, vybaven informacemi o problematice lesovně u Písku. Najdu na místě použitelnou stavbu, se kterou je klient spokojen?

Přes počáteční problémy s nezjištěnou polohou sítí se architekti s umístěním stavby a dispozičním řešením vypořádali

velmi dobře. Pro člověka přicházejícího ke školce je stavba v nehostinném sídlištním prostředí balzámem na duši. Strukturu fasád z modřínového dřeva zjemňuje příjemné měřítko oken i stínících pergol, je zde znát zkušenost autorů se dřevem a spoji. Vhodné je jejich zakrytí průsvitným polykarbonátem, jež neruší oko, zato výrazně prodlouží životnost pergol. Stavbu doplňují do detailu promyšlené kombinace dřeva a oceli v zábradlích i nosných sloupech. Na pohled přívětivé jsou také interiéry – v takové školce bych jako dítě vyrůstal rád. Zde bych se jako náhodný pozorovatel zastavil a architektům gratuloval k dobrému dílu.

Po několika otázkách týkajících se provozu objektu však vzniklo mezi provozovatelem kavárny a architektem Kubíkem téměř hmatatelné napětí. Hlavní výtka zněla: za téměř dvojnásobného překročení původního rozpočtu byla vyprojektována stavba s nepříjemným vnitřním klimatem. Přes letošní mírnou zimu byly náklady na vytápění vysoké (cca 150 kWh/m² za období červen–prosinec 2013), rovněž letní provoz je problematický, neboť dochází k přehřívání kavárny i školní třídy až na 50 °C.

Původní rozpočet se v představách investora pohyboval okolo 4,5 mil. Kč, což je částka, které by bylo možné s nastaveným programem při stavbě na klíč dosáhnout. Objekt samotný vykazuje znaky efektivního využití prostředků – kompaktní tvar, založení nad terénem s crawl space,¹ jednoduché obvodové konstrukce. Určitého zlevnění by snad šlo docílit v detailech střeš.

Rozklíčování původu provozních potíží by mohlo být následující: stavba používá atributy typické pro Huť architektury, avšak technické řešení stavby určující vnitřní prostředí na ně není schopno reagovat. Velkým proskleným plochám, navrženým kvůli kontaktu s okolím, chybí adekvátní zastínění, a to jak na východní fasádě, tak na západní, kde sice zastínění reaguje na tvar pozemku, ale vůbec nereflektuje pohyb slunce po obloze. Učitelky se slunci v interiéru brání vnitřními závěsy, pochopitelně bez větších úspěchů. Západní slunce přehřívá i kavárnu. Architekti předpokládali přístínění nedalekým stromem, který by za několik let mohl povyrůst, jedná se však o strom ovocný, u kterého by se doba odpovídajícího vzrůstu počítala na desetiletí. Pokud časem dojde ke kultivaci zeleně na straně východní, problém se ještě zhorší. Stavba zůstává, stromy rostou a odcházejí. Dvojskla, použitá bez rozdílu i na prosklené severní fasádě, dovolují nejen zbytečně velké solární zisky v letním období, ale také velké tepelné ztráty v zimě. Okna osazená do vnějšího líce fasády nerespektují místní klimatické poměry a neposkytují účinné řešení tepelné vazby v místě napojení na konstrukci. Problém přehřívání korunují rozměrné střešní světlíky, které stavbě v létě dodávají nechtěnou tepelnou energii, ačkoli by stačilo například jejich nahrazení světlovody či instalace prosklených přiček do hygienického zázemí.

Pro Martina Rajniše neexistuje ekologický dům, který by byl zároveň ekonomický. Proč je objekt navržen bez jakékoli optimalizace z hlediska tepelných ztrát a zisků, ačkoli se jedná o zásadní možnost ochrany prostředků klienta? Proč byl v době, která klade důraz na neustálé zlepšování tepelnotechnických vlastností obálky budov, metodou pro volbu výplní a skladby konstrukcí pouze „odborný“ odhad? Z vyjádření architekta Kubíka zaznává nechuť ke spolupráci s odborníky na technické zařízení budov. Pokud je však architekti vnímají jako nutné zlo, problémy na sebe nenechají dlouho čekat a vznikají další „přirozeně“ navržené objekty, které nefungují. Architekt se pak může donekonečna zlobit, že klient objekt neužívá tak, jak by měl. Je marné navrhovat udržitelnou architekturu, pokud odmítáme holistický přístup.

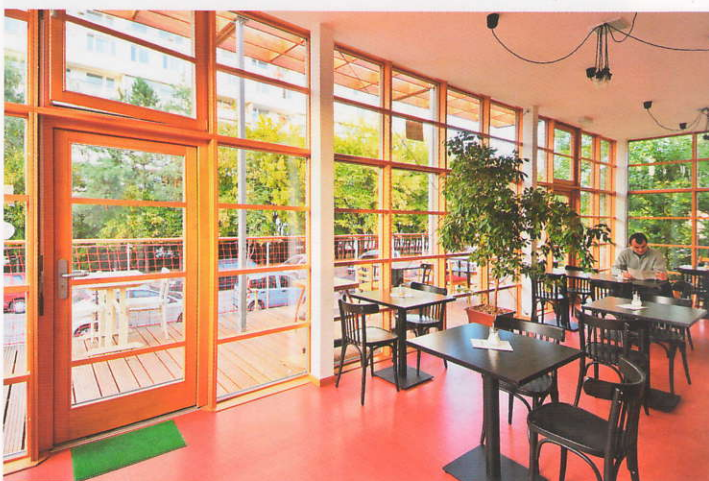
Ve školce rovněž chybí systém řízeného větrání, které mělo být, z důvodu úspor ze strany klienta, osazeno později; projekt však prostorově s jeho umístěním ani nepočítá. Možnost rekuperace vzduchu by návštěvníkům jistě dovolila stát ve třídě na obou nohách, neboť i při venkovních 15 °C a větrání okny podlaha

nepříjemně zábla. Dle architektů by řízené větrání s nasáváním pod stavbou (!) vyřešilo i masivní přehřívání, což je však při nízké akumulační schopnosti stavby zjevný nesmysl.

Je velkou škodou, že kultivovaná architektura školky a kavárny má pro své obyvatele tak nízký komfort užívání. Slovy Martina Rajniše: „Architektura prožívá krizi. Naše domy lidi neuspokojují. Jak je možné, že auta, lodě, letadla je uspokojují, jsou krásné a bezvadné? Protože auta musejí jezdit, lodě plavat, letadla létat.“ A budovy by měly fungovat, dodávám. Některé však bohuže nefungují a lidi neuspokojují. Slovy architekta Kubíka: „Musíme uživatele naučit mít svou stavbu rádi.“ Myslím však, že by to měla uživatele naučit stavba samotná, pokud by ovšem byla schopná vykazat dostatečnou kvalitu.

1 Crawl space, v překladu „místo k plazení“, úsporný způsob založení stavby se vzduchovou kapsou pod podlahou domu, kde je namísto klasických železobetonových základů použit dřevěný rám.

Jan Márton (*1980) je autorizovaný architekt, absolvent Fakulty architektury ČVUT v Praze (2006). Po skončení studia spolupracoval s Alešem Brotánkem na návrzích energeticky úsporných domů, včetně první pasivní mateřské školy v Praze-Slivenci. V roce 2011 založil s manžely Klápštovými vlastní ateliér Nature Systems. Dlouhodobě se zaměřuje na propojení pasivních staveb s možnostmi zdravých přírodních materiálů, věnuje se přednáškové i publikační činnosti a vede workshopy. Angažuje se v občanském sdružení Ekodům.

4 **Kavárna:** Café Start funguje jako otevřený prostor pro obyvatele sídliště a zároveň jako sociální podnik, který umožňuje zaměstnání mentálně handicapovaných a usnadňuje jejich integraci do společnosti.

Očima uživatele

Sevila Kačenová

Děti, dospělí i architektura potřebují řád, principy a pravidla. Potřebují také odborníky, kteří jsou si vědomi zodpovědnosti za svou práci a znají principy fungování ve svých oborech. Potřebují domy, které dobře slouží bez vysokých provozních nákladů a bez nutnosti vše donekonečna dodělávat. „Dřevěná kůlna“ je ponaučením pro všechny zúčastněné. Doufám. Pro mě určitě. Ve všech oblastech.

Sevila Kačenová (*1959) absolvovala VŠE a FF UK (pedagogika, psychologie). Je zřizovatelkou a ředitelkou Dětského integračního centra a mateřské školy. Kromě toho poskytuje psychologické poradenství a rodinnou terapii v rámci své psychotherapeutické praxe.